

METODICĂ

FOLOSIREA ELEMENTELOR DE ISTORIE LOCALĂ LA LECȚIILE DE ISTORIE ȘI ÎN ACTIVITATEA EXTRAȘCOLARĂ

DOMNICA BIRĂU

Scopul principal al activității instructiv-educative în școala socialistă este formarea omului nou, capabil să devină vrednic constructor al societății socialiste în patria noastră.

Încă din primele zile ale luptei poporului pentru construirea societății socialiste, Gheorghe Gheorghiu-Dej a arătat că : „noi construim nu numai o țară nouă, ci și un tineret nou, un cetățean nou al țării noastre“¹.

La realizarea acestui scop contribuie în mod deosebit studiul istoriei, care înarmează tineretul cu cunoștințe despre dezvoltarea societății omenești, îi dezvoltă gândirea logică și-i cultivă sentimente morale superioare, calități de voință și trăsături pozitive de caracter.

„Istoria locului natal este o parte din istoria Patriei. A face pe elevi să înțeleagă istoria Patriei înseamnă în primul rând a-i pune în contact cu realitatea, cu viața oamenilor din regiunea respectivă din trecut și prezent“².

Deci un mijloc important prin care profesorul poate realiza educarea elevilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar este folosirea materialului de istorie locală.

„Prin material de istorie locală înțelegem acele date și informații care privesc înfățișarea pe care a avut-o de-a lungul veacurilor viața materială a oamenilor de pe locurile pe care trăim, relațiile de producție în diferite orânduri sociale, principalele evenimente social-politice petrecute aici. În istoria locală includem și contribuția pe care locuitorii regiunii noastre au adus-o la dezvoltarea culturii patriei, fie că este vorba de arta poporului, fie despre creația unor scriitori, oameni de știință sau artiști. Când vorbim despre istorie locală, nu ne referim, desigur, numai la trecutul îndepărtat, ci mergem, ca și în istoria Patriei, până în zilele noastre, expunând și lucruri care se află nemijlocit sub ochii elevilor“³.

¹ Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, ed. 3, Buc., E.P.L.P., 1953, p. 193.

² C. Dinu, V. Popa, T. Scorpan, L. Gartenberg, *Metodica predării istoriei Patriei noastre în cl. a VII-a*, Buc., E.S.D.P., 1959, p. 275.

³ Paul Popescu, *Folosirea materialului de istorie locală pentru educarea elevilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar*, în *Lecturi pedagogice*, Buc., E.S.D.P., 1964, p. 38.

Împietirea elementelor de istorie locală cu cunoștințele de istorie generală a constituit pentru mine o preocupare permanentă, urmărind prin aceasta îmbunătățirea calitativă a muncii mele profesionale.

În procesul instructiv-educativ, satisfacerea cerințelor principiilor didactice în predarea istoriei este mult ajutată de folosirea elementelor de istorie locală.

— Folosirea elementelor de istorie locală în cadrul cursului de istorie generală mi-a dat posibilitatea să realizez un învățământ mai intuitiv, bazat pe reprezentări concrete, cunoscut fiind faptul că cunoașterea intuitivă ușurează procesul însușirii cunoștințelor de către elevi. „Acolo unde elevii fac pentru prima oară cunoștință cu fenomenele și obiectele concrete, intuiția joacă rolul de izvor de senzație și percepții; acolo unde obiectele se află la o anumită depărtare de elevi, intuiția le reproduce imaginea; acolo unde se formează noțiuni abstracte, intuiția le concretizează, le ilustrează și oarecum le materializează”⁴.

Faptul că elevii au văzut locurile, obiectele, persoanele etc. legate de anumite fapte istorice, au antrenat cât mai multe organe de simț în cunoaștere, percepția lor a fost mai deplină, iar judecata lor a fost stimulată spre a se dezvolta. Este cunoscut faptul că impresiile directe sînt mai vii și au putere de întipărire mai mare decît cele provocate de cuvînt. Pornind de la intuirea vie, elevii s-au ridicat treptat la gîndirea abstractă.

— Folosirea elementelor de istorie locală a ușurat procesul însușirii conștiente și active a cunoștințelor, a asigurat însușirea mai temeinică a cunoștințelor de istorie și a contribuit la creșterea interesului elevilor pentru studiul istoriei, căci „a-ți însuși conștient înseamnă a înțelege materialul studiat, a-l lega cu ceea ce este cunoscut anterior, a-l fixa în memorie, făcînd astfel din experiența omenirii sintetizată în acel material un bun intelectual propriu”⁵.

Pornind de la orientarea că un material este reținut cu atît mai repede și mai temeinic cu cît este mai bine înțeles, am încercat ca în lecțiile de istorie, prin împlietirea elementelor de istorie locală cu cunoștințele de istorie generală, să-i fac pe elevi să înțeleagă cît mai bine, cît mai clar conținutul, cauzalitatea fenomenelor istorice, avînd convingerea că înțelegerea materialului contribuie la o mai bună fixare și păstrare a lui.

Pentru a-i face pe elevi să înțeleagă cunoștințele predate, i-am obișnuit să ceară lămuriri asupra lecțiilor fie la sfîrșitul lecției, fie la începutul lecției următoare. A intrat în deprindere pentru mine practica de a-mi începe lecțiile cu întrebarea: „Ce nedumeriri există în legătură cu lecțiile noastre?” În două-trei minute, prin contribuția elevilor clasei și a mea se clarifică întrebările puse de către elevi, apoi se trece la verificarea cunoștințelor. Presupun că lipsa unor asemenea întrebări arată uneori că materialul nu a fost suficient aprofundat sau, poate, a fost însușit mecanic, elevul mărghinindu-se să reproducă

⁴ Prof. I. T. Ogorodnicov, prof. P. N. Simbirev, *Pedagogia*, Buc., E.D.P. 1952, p. 94.

⁵ A. Dancsuly, A. Chircev și A. Manolache, *Pedagogia*, ed. 3, Buc., E.D.P., 1964, p. 116.

fără o prelucrare proprie cunoștințele predate de profesor sau învățate din manual, făcînd uz mai mult de memorie decît de gîndire.

— Folosirea elementelor de istorie locală la lecțiile de istorie satisface cerințele principiului accesibilității învățămîntului. Astfel, studiind istoria, noi facem cunoscute elevilor faptele și evenimentele istorice în legătură cu elementele de istorie locală și pe baza acestora îi ducem spre înțelegerea legilor istorice. Respectînd principiul accesibilității, „se formulează și necesitatea sprijinirii pe materiale cu caracter regional. Ceea ce este depărtat se studiază prin analogie cu ceea ce este apropiat și mai bine cunoscut. În acest caz, predarea se sprijină pe asemănarea obiectelor și fenomenelor sub aspectul notelor lor esențiale“⁶.

Predarea istoriei ilustrată cu material local determină ca lecțiile să devină mai vii, mai interesante, iar atenția elevilor, fiind mai activizată, să contribuie la buna însușire a cunoștințelor predate.

— Folosirea elementelor de istorie locală la lecțiile de istorie ajută la înțelegerea cît mai profundă, la fixarea trainică în memorie, la însușirea cît mai temeinică a cunoștințelor de către elevi. Un lucru este reținut cu atît mai repede și mai temeinic, cu cît intră în asociație mai mult și mai variat cu celelalte cunoștințe. „Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor enunță tocmai cerința fixării profunde a materialului de bază, astfel ca elevii să fie totdeauna capabili să-l reproducă și să-l utilizeze“⁷.

— Împletirea elementelor de istorie locală cu cunoștințele de istorie generală este în spiritul principiului sistematizării și continuității. „Legătura reciprocă dintre cunoștințele noi și cele însușite anterior nu se reduce numai la legătura în cadrul lecției curente. Legăturile reciproce dintre cunoștințe se caracterizează printr-o anumită adîncime, extind legătura între cunoștințele noi și cele însușite anterior cu privire la același aspect al realității. Sistematizarea cunoștințelor în mintea elevilor decurge din aceste legături, din compararea și generalizarea cunoștințelor“⁸.

— Folosirea elementelor de istorie locală la lecții satisface cerințele principiului legării teoriei de practică. „Necesitatea asigurării unei strînse legături între teorie și practică în învățămînt rezultă din scopul educației comuniste, din sarcina școlii de a forma constructori activi și conștienți ai societății socialiste... Asigurarea unei legături organice între teorie și practică sporește eficiența procesului de învățămînt, trezind în rîndul elevilor interes pentru însușirea cunoștințelor“⁹.

Exemplele din trecutul local sînt mai convingătoare. Cînd le vorbim elevilor despre un monument pe care ei l-au văzut fără să-i înțeleagă pînă atunci sensul și importanța sau cînd le vom arăta urme materiale cu privire la cele afirmate, elevul va fi convins asupra celor spuse de profesor.

⁶ A. Dancsuly, A. Chircev și A. Manolache, *Pedagogia*, p. 121.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*, p. 120.

⁹ *Ibidem*, p. 111

În anii puterii populare, țara noastră a devenit un adevărat șantier. Peste tot se construiește. Am căutat în lecțiile de istorie să realizez legătura între înfăptuirile actuale și trecutul istoric. Prin cunoașterea realizărilor actuale din orașul Alba-Iulia, din regiunea Hunedoara, din patria noastră, am căutat să cultiv la elevi sentimentul de dragoste pentru locul natal, pentru patria noastră socialistă, pentru oamenii muncii, prin strădania cărora țara noastră s-a transformat într-o grădină înfloritoare. Dar în același timp am căutat ca prin folosirea materialelor de istorie locală să nu suprapunem patriotismului socialist dezvoltarea unui patriotism local. Am căutat să dezvălui elevilor sensul patriotismului adevărat, care în viața oamenilor se dezvoltă și se adâncește, încât, „în zilele de mari zguduiri în viața patriei, aceste sentimente se trezesc și cuprind cu o forță deosebită pe cetățeni, îndemnându-i să jertfească totul, chiar și viața pentru fericirea patriei“¹⁰.

Am arătat elevilor că esența și formele de manifestare ale patriotismului socialist sînt diametral opuse patriotismului burghez. Capitaliștii, profitînd de înapoierea în care erau ținute masele populare și speculînd sentimentele lor de dragoste pentru pămîntul natal, au căutat prin false lozinci „patriotice“ să atragă poporul în diferite acțiuni pentru satisfacerea intereselor lor. Ei nu se simt legați de patrie și de poporul în mijlocul cărora trăiesc. Patria lor este acolo unde se pot stoarce profituri uriașe pe seama pauperizării maselor populare.

Paginile istoriei Patriei oglîndesc „patriotismul claselor exploatoare, care au luptat pentru menținerea relațiilor de exploatare folosind frazeologia despre patrie și patriotism, spre a-și camufla interesele de clasă și a apăra regimul politic exploatare“¹¹.

Sub trecutul regim burghez-moșieresc din patria noastră, clasele exploatoare au încercat să folosească sentimentele patriotice ale maselor în scopurile lor înguste de clasă, cultivînd vrajba națională între diferitele popoare. În felul acesta, patriotismul își pierde caracterul său progresist, transformîndu-se în șovinism. Această tendință s-a manifestat și în viața orașului nostru, Alba-Iulia, pe care reacțiunea îl alesese ca oraș al încoronării Hohenzollernilor și ca centru al tendințelor reacționare naționaliste. Poporului de pe meleagurile noastre i-au fost străine tendințele naționaliste și șovine, precum și sentimentul de dușmănie față de alte popoare. Un exemplu grăitor în acest sens îl constituie conviețuirea prietenească a românilor, ungarilor, sașilor și evreilor din părțile Albei-Iulii.

În anii puterii populare, dragostea pentru pămîntul patriei, pentru popor se contopește cu devotamentul pentru noua orînduire socială și o dată cu aceasta apare patriotismul socialist, generat de cuceririle socialiste ale maselor muncitoare. Vorbînd despre acest proces care s-a produs în conștiința oamenilor muncii, Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea : „...Dragostea de țară a oamenilor muncii a căpătat astăzi... un înțeles mai bogat și mai adînc. Lupta pentru apărarea Patriei se confundă cu lupta pentru apărarea libertăților cucerite de

¹⁰ Prof. I. T. Ogorodnicov și prof. P. N. Simbirev, *op. cit.*, p. 115.

¹¹ *Pedagogia*, p. 226.

popor, cu lupta pentru construirea socialismului. Interesele naționale, cu alte cuvinte interesele marelui majorității a populației țării, se îmbină cu interesele mișcării mondiale revoluționare, cu interesele luptei pentru apărarea păcii¹².

Combătând falsul patriotism al claselor exploatare din trecut, naționalismul, șovinismul, am încercat ca prin împletirea elementelor de istorie locală cu cunoștințele de istorie generală să educăm elevii în spiritul patriotismului socialist, arătându-le că „patriotismul socialist se exprimă prin dragostea fierbinte față de patrie, față de regimul nostru democrat popular, față de clasa muncitoare și partidul ei marxist-leninist... Esența patriotismului socialist constă în unitatea indisolubilă a sentimentului de dragoste față de popor și a devotamentului față de regimul nostru democrat-popular, care satisface interesele fundamentale ale oamenilor muncii“¹³.

Patriotismul socialist implică ideea internaționalismului proletar, ideea fraternității tuturor popoarelor pe baza recunoașterii unității și comunității de interese ale oamenilor muncii de toate naționalitățile în luptă pentru o viață omenească, fericită și demnă.

Educația în spiritul internaționalismului proletar este educația în spiritul solidarității internaționale a oamenilor muncii, a prieteniei între popoare, a egalității lor în drepturi, educație diametral opusă educației în spiritul naționalismului burghez, a ideologiei vrajbei și dezbinării între popoare, a aservirii și asupririi unor popoare de către altele.

A educa tineretul în spiritul internaționalismului proletar înseamnă a acorda o deosebită atenție combaterii oricăror forme ale naționalismului burghez și a fundamenta educația internaționalistă pe adevărurile descoperite de știința marxist-leninistă.

Educația internaționalistă a elevilor se realizează nu numai la lecție, ci și în procesul activității educative din afara clasei. Prin lecturi, discuții, informații politice, excursii etc., lucrarea internaționalistă a educației poate fi cultivată la elevi, iar folosirea elementelor de istorie locală poate sprijini acest proces.

„Împrejurările istorice au făcut ca de-a lungul secolelor pe meleagurile patriei noastre să se așeze, alături de români, și popoare de alte naționalități. În decursul a sute de ani, români, maghiari, germani și oameni ai muncii de alte naționalități au luptat și muncit împreună, au îndurat multe greutăți, au dus lupte dârze împotriva claselor asupritoare. Conviețuind și luptând laolaltă, ei s-au înfrățit pe veci și alcătuiesc astăzi, împreună, marea familie a României socialiste“¹⁴.

Prin folosirea elementelor de istorie locală la lecție am căutat să descopăr fapte din trecut care arată că diferitele naționalități stabilite în aceste locuri, români, unguri, sași, evrei, au luptat împreună împotriva moșierilor și a burgheziei, care-i asupreau și-i exploatau. Prin lupta oamenilor muncii de

¹² Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvântări*, E.S.P.L.P., Buc., 1956, p. 261.

¹³ *Pedagogia*, p. 268.

¹⁴ *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, București, Edit. politică, 1965, p. 68.

toate naționalitățile din localitatea, regiunea și patria noastră, s-au putut înfăptui atâtea realizări mărețe în opera de construire a socialismului, pornind cu înfăptuirile pe plan republican și continuând cu cele locale, ca de exemplu Combinatul ceramic, întreprinderea de morărit, Atelierele centrale, blocurile muncitorești etc.

Educarea elevilor în spiritul internaționalismului proletar este împletită cu educarea lor în spiritul păcii, al respectului și al înțelegerii reciproce între popoare.

Am căutat ca prin folosirea elementelor de istorie locală la lecțiile de istorie să contribuim la formarea conștiinței patriotice la elevi. „Conținutul conștiinței patriotice îl formează înainte de toate reprezentările și noțiunile despre patrie, despre popor, despre partidul clasei muncitoare, despre trecutul de luptă al poporului, despre viața și realizările din patria noastră pe drumul desăvârșirii construirii socialismului. Elevii trebuie să-și însușească temeinic cunoștințele despre patrie, să înțeleagă clar cine sînt prietenii și cine sînt dușmanii patriei, cum trebuie slujită și apărată patria etc.“¹⁵.

Pe lângă cunoștințele despre patrie am cultivat la elevi convingeri, atitudini și sentimente patriotice, componente ce fac parte din conștiința patriotică.

Le fel de important este ca prin folosirea elementelor de istorie locală să se influențeze conduita patriotică a elevilor, manifestată prin justa atitudine față de învățătură, comportare disciplinată, participare activă la munci patriotice, participare la sărbătorile naționale și internaționale etc.

Educarea elevilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar este un proces pedagogic complex și de lungă durată, pentru realizarea căruia istoria, și în special istoria Patriei, aduc o însemnată contribuție. Aproape nu există lecții de istoria Patriei care să nu ofere profesorului posibilitatea de a aprinde filacăra sentimentului patriotic, de a cultiva mîndria pentru trecutul de luptă, pentru cuceririle revoluționare ale poporului muncitor etc., iar numeroasele lecții de istorie pot fi corelate cu elemente de istorie locală, care aduc o însemnată contribuție la educarea patriotică și internaționalistă a elevilor.

Educarea elevilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar cere pricepere și pasiune, dar mai ales cere profesorului să fie el însuși un adevărat patriot și un internaționalist. „Adevărat patriot este numai acela care stimează și respectă și celelalte popoare, după cum un internaționalist adevărat iubește cu înflăcărare patria și poporul său“¹⁶.

Orașul Alba-Iulia este unul dintre cele mai de seamă centre istorice din cuprinsul patriei noastre. Urme istorice din localitate și din împrejurimi atestă

¹⁵ *Pedagogia*, p. 272.

¹⁶ Ion Dragu, *Educația tineretului în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar, sarcină de frunte a cadrelor didactice*, în „*Revista de pedagogie*“, nr. 10, oct. 1957, p. 68.

continuitatea vieții la această răscruce a civilizațiilor, începînd încă din paleolitic.

Ne aflăm la izvoarele sufletului românesc. „Pe aceste văi se găsesc monumente care evocă pagini din trecutul neamului nostru. Aceste imagini reînvie în fața noastră în decorul vieții de azi ce freamătă și aici, tot atît de viguros ca pe întregul ouprins al țării... Aceste locuri evocatoare care mărturisesc vechimea tradițiilor noastre de luptă, de cultură, și de civilizație sînt adevărată școală de patriotism și încredere în forța poporului, care stăpîn deplin pe soarta sa continuă azi glorioasele tradiții ale înaintașilor, construindu-și o patrie nouă, înfloritoare, socialistă”¹⁷.

După 23 August 1944, în anii puterii populare, Alba-Iulia a cunoscut o dezvoltare multilaterală.

Pe tărîm economic pulsează o vie activitate la întreprinderile în continuă dezvoltare, ca întreprinderea de morărit, care în ultimii ani a fost total renovată, mecanizată și automatizată în cel mai înalt grad, încît numai o mîna de oameni îi supraveghează funcționarea; Combinatul ceramic, ale cărui secții au intrat de curînd în funcțiune și valorifică prețioasele bogății de materii prime din împrejurimile Albei-Iulii; întreprinderea „Ardealul” pentru explorări și deschideri miniere; întreprinderea „Vinalcool” pentru vinuri și produse alcoolice; Fabrica de încălțăminte „Ardeleana” etc. Cele obținute în această parte a României sînt o părticică din mărețele realizări de pe întreg cuprinsul patriei, datorită cărora economia noastră a produs în 1965 de 10 ori mai multe bunuri industriale decît în 1938.

Pe plan cultural, așezămintele culturale, școlile, o serie de societăți științifice desfășoară o bogată activitate. Astfel Casa raională de cultură, Muzeul regional, Biblioteca raională, Biblioteca „Bathyanem”, Societatea de științe istorice și filologice, Societatea de științe matematice și fizice, Teatrul de păpuși, cinematografele locale etc. desfășoară o susținută activitate culturală.

Nivelul de trai material și cultural al oamenilor muncii se oglindește în noile condiții de viață făurite în anii puterii populare. E suficient să vizitezi magazinele de tot felul bine aprovizionate, piața recent construită în centrul orașului, blocurile muncitorești ce se înșiruie de-a lungul drumului canalizat în curs de pavare și iluminare cu neon etc. ca să-ți dai seama de grija regiunii democrat-populare față de oamenii muncii.

Înfățișarea de azi a orașului și regiunii noastre reflectă grăitor înțelepciunea politicii partidului de dezvoltare economică și social-culturală a regiunii noastre, ca și a tuturor regiunilor patriei.

Continuitatea vieții pe acest teritoriu este atestată prin însemnate urme istorice.

Cercetările arheologice din anii puterii populare efectuate în Alba-Iulia și împrejurimi au adus însemnate contribuții la elucidarea problemei civilizației ceramicii pictate, a stăpînirii romane în Dacia, a existenței Apoulonului dac la Piatra Craivei-Alba etc.

¹⁷ Nicolae Ceaușescu, Articol publicat în „Scînteia” nr. 6718 din 24 mai 1966.

Pe baza dovezilor existente se atestă că Alba-Iulia a fost o capitală militară, administrativă și economică a Daciei în timpul stăpînirii romane și capitală a Transilvaniei cînd statul maghiar a dispărut.

Alba-Iulia a fost centrul răscoalelor și al revoluțiilor, pe care masele de exploatați le-au dezlănțuit în decursul veacurilor spre a se elibera de exploatare.

Alba-Iulia a fost important centru religios și cultural. Încă din veacul al XIII-lea a fost sediul unei episcopii catolice și mai tîrziu a unei mitropolii ortodoxe, care a fost mult ajutată în timpul stăpînirii temporare a lui Mihai Viteazul. Pe lîngă mitropolia ortodoxă din Alba-Iulia a funcționat o tipografie de sub teascurile căreia au ieșit în veacul al XVII-lea cele 16 cărți în limba română, începînd cu *Gromovnicul* tipărit în 1639.

Pentru vizitatorul de azi al Albei-Iulii produce deosebită impresie cetatea construită în timpul lui Carol al VI-lea, cetate sistem Vauban, în formă de stea, edificată după planurile inginerului italian Morando Visconti, cetate ridicată prin munca miilor de iobași care au plătit cu viața construirea monumentalei cetăți. În interiorul cetății se află monumente istorice de deosebită importanță, ca : Sala Unirii, unde s-a sărbătorit actul istoric de la 1 decembrie 1918 ; Palatul episcopiei romano-catolice, fosta reședință a principilor Transilvaniei ; Catedrala romano-catolică, unul dintre cele mai vechi și mai importante monumente de arhitectură din Transilvania ; Catedrala reîntregirii bis. ort. rom. din Transilvania, zidită în stilul vechilor biserici românești ; Muzeul regional, considerat dintre cele mai bogate și vechi muzee din Transilvania ; Institutul „Bathyanum“, care cuprinde peste 50 000 de volume (cărți tipărite, peste 1 000 manuscrise și 560 incunabule. Dintre exemplarele rare sau unice sînt : *Codex aureus*, scris pe pergament cu tinctură de aur în timpul lui Carol cel Mare, *Bellum Jugurtinum* de Sallustius, *Codex burgundus*, *Palia de la Orăștie* etc.) ; Monumentul lui Horia, Cloșca și Crișan, un obelisc de piatră reprezentînd pe conducătorii răscoalei din 1784 vorbind poporului ; Dealul Furcilor din vecinătatea cetății este locul unde au fost frînți cu roata în 1785 conducătorii răscoalei.

Dar evenimentul cel mai de seamă din trecutul Albei-Iulii este actul istoric de la 1 decembrie 1918, prin care s-a desăvîrșit formarea statului național român. „În împrejurările prăbușirii Imperiului habsburgic, ale triumfului Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a dat o puternică lovitură sistemului imperialist, a apărut posibilitatea încununării victorioase a luptei de eliberare națională a poporului nostru, pentru încheierea procesului de formare a statului național unitar român. Înfăptuirea unității statului român — operă a maselor largi din întreaga țară, a întregului nostru popor — a realizat cadrul național și social-economic pentru dezvoltarea mai rapidă a forțelor de producție ; înmănușarea laolaltă a energiilor și capacităților creatoare ale poporului nostru a creat condiții favorabile activității forțelor progresiste ale societății, mișcării muncitorești revoluționare“¹⁸. Cele 6 tomuri legate în

¹⁸ Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român, continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Buc., Edit. politică, 1966, p. 21.

piele tricolor, cuprinzând sutele de mii de semnături ale românilor din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, prin care și-au manifestat dorința de unire cu România, precum și alte documente în legătură cu actul de la 1 decembrie 1918 păstrate la Muzeul regional, atestă temeinicia acestui act istoric.

Continuitatea românească, vizibilă și clară, pulsează la tot pasul pe meleagurile Albei-Iulii și a împrejurimilor sale, și aceasta trebuie valorificată pentru educația patriotică a elevilor.

Deci importante evenimente de istorie locală pot fi folosite în cadrul lecțiilor de istorie pentru realizarea educației elevilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar. Pentru realizarea acestui țel se impune mult discernământ în folosirea elementelor de istorie locală, dat fiind faptul că Alba-Iulia este locul Adunării Naționale de la 1 decembrie 1918, dar și locul încoronării lui Ferdinand I, iar ultimul descendent al Hohenzollernilor, Mihai, a purtat titlul de „voievod de Alba-Iulia“.

Metodele folosite pentru îmbinarea elementelor de istorie locală cu cunoștințele de istorie generală

Metoda constituie calea prin care profesorul determină activitatea elevilor în procesul instructiv-educativ în vederea asimilării cunoștințelor.

Deoarece conținutul învățămîntului, particularitățile de vîrstă și sarcinile didactice sînt variate și metodele de învățămînt variază în funcție de acești factori. Tovarășul Ministru al Învățămîntului, acad. Șt. Bălan, a arătat că „școala de cultură generală are sarcina de a asigura însușirea temeinică de către elevi a bazelor științelor în strînsă legătură cu viața și cu munca productivă, de a forma copiilor o concepție științifică despre lume, deprinderi de muncă intelectuală și fizică, convingeri și deprinderi de conduită în spiritul eticii socialiste. Ea are sarcina să creeze premise trainice pentru dezvoltarea armonioasă și multilaterală a personalității omului noii societăți“¹⁹.

În vederea realizării acestui deziderat, am încercat prin îmbinarea elementelor de istorie locală cu cunoștințe de istorie generală să folosesc diferite procedee didactice, ca: deducția, inducția, analiza, sinteza, comparația, fie legate organic între ele, fie succesiv, fie separat, în funcție de vîrsta elevilor și de lecția predată. Astfel, la lecția „Răscoala populară condusă de Horia, Cloșca și Crișan“, analizîndu-se situația iobagilor din regiunea noastră, a moșilor din Munții Apuseni, elevii au dedus unele cauze ale acestei răscoale. Sinteza capitolului „Anul revoluționar 1848 în țările române“ s-a făcut destul de

¹⁹ Șt. Bălan, *Momente ale revoluției culturale din România*, Buc., Edit. științifică, 1964, p. 18.

ușor, deoarece elevii cunoșteau evenimentele din cele trei țări române, și în special din Transilvania, îmbogățite cu elemente de istorie locală. Împletirea istoriei locale cu cea generală reflectă împletirea deducției cu inducția, folosită la lecția „Construirea economiei socialiste din România“, relativ la naționalizarea principalelor mijloace de producție, planul de electrificare etc. Comparația a fost folosită pentru a arăta superioritatea orînduirii socialiste față de orînduirile bazate pe exploatare. De exemplu lecția „Dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii în anii puterii populare“.

Pentru împletirea elementelor de istorie locală cu cunoștințele de istorie generală, am căutat să aleg dintre metodele generale ale învățămîntului, cît și din cele speciale pentru predarea istoriei, pe cele mai adecvate, ca :

— expunerea sistematică bazată pe explicație, descriere, comparație, prelegere ;

— conversația ;

— demonstrația, folosind ca material demonstrativ operele clasicilor marxism-leninismului, obiecte istorice, tablouri, ilustrațiuni, hărți, desene, documente, excursii etc., și frecvent împletirea diferitelor metode și procedee în timpul desfășurării lecției.

În majoritatea cazurilor, la lecțiile de istorie am folosit metoda expunerii sistematice, sub forma explicației și uneori sub forma prelegerii. De exemplu, în cadrul cercului pedagogic din octombrie 1965 am prezentat lecția „Răscoala de la Bobîlna“ cu elevii clasei a VIII-a B. În partea progresivă a lecției am folosit metoda expunerii sistematice și, pentru a trezi interesul și atenția elevilor, pentru a-i face nu numai să înțeleagă, ci să trăiască evenimentul istoric, am îmbinat expunerea cu folosirea materialului intuitiv (hărți, ilustrații proiectate cu ajutorul epidiascopului, schema lecției schițată pe tablă) și am împletit acest conținut cu citate privitoare la elemente de istorie locală din lucrarea *Bobîlna* de Șt. Pascu.

În clasele a XI-a folosesc uneori metoda expunerii sistematice la lecțiile-prelegeri. Bunăoară lecția „Răscoala populară condusă de Horia, Cloșca și Crișan“ o fac frecvent în „Sala H.C.C.“ de la Muzeul regional, iar expunerea-prelegere o îmbin cu abundantul material intuitiv existent în mediul muzeal (documente, arme, tablouri, roata frîngerii lui Horia, în copie, etc.), făcîndu-i pe elevi să-și însușească conținutul lecției și să trăiască evenimentele istorice din 1784—1785, să admire și să iubească pe cei mai buni reprezentanți ai poporului și să-i urască pe dușmanii lui.

Expunerea bazată pe comparație am folosit-o, de exemplu, la lecția „Dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii în anii puterii populare“, îmbinînd înfăptuirea revoluției socialiste în domeniul culturii cu realizările din școala, orașul și raionul nostru și din comparația succeselor obținute în anii puterii populare în raport cu starea de înapoiere din trecut, am scos în evidență superioritatea regimului nostru.

— Conversația în lecțiile de istorie o folosesc fie în vederea consolidării sau repetării cunoștințelor anterior predate, împletite cu elemente de istorie locală (de exemplu stilurile arhitectonice folosite în construcția Catedralei

rom.-cat. din Alba-Iulia din lecția „Cultura în evul mediu“), fie conversația orzanizatorică pregătitoare excursiilor și vizitelor locale sau posteroară efectuării acestora, pentru discutarea celor văzute și pentru formularea concluziilor (de exemplu lecția privitoare la Adunarea Națională de la 1 decembrie 1918 din Alba-Iulia). Conversația ca metodă de comunicare a noilor cunoștințe pornind de la elemente de istorie locală am încercat-o mai restrâns și rezultatele nu m-au satisfăcut totdeauna, deoarece elevii, chiar dacă aveau unele cunoștințe de istorie locală, nu au avut posibilitatea pe baza lor să se ridice la discutarea prin conversație a conținutului noii lecții.

— Demonstrația am întrebuițat-o în lecțiile de istorie în îmbinare cu alte metode, cu expunerea sistematică, conversația, excursia, folosind diferite materiale demonstrative pentru dovedirea afirmațiilor ca : obiecte de muzeu, ilustrații, documente, hărți, tablouri etc. De exemplu, lecția „Orînduirea comunei primitive“, făcută la Muzeul regional din Alba-Iulia, era fundamentată pe abundențul material demonstrativ existent la muzeu. La lecția „Războiul țărănesc din Transilvania condus de Gh. Doja“ am adus lucrarea lui F. Engels *Războiul țărănesc german* și le-am citit unele fragmente din paginile 77—80 privitoare la războiul țărănesc din 1514 concomitent cu expunerea lecției, iar la lecția „Răscoala populară condusă de Horia, Cloșca și Crișan“ le-am citat elevilor prețuirea lui K. Marx asupra personalității lui Horia. „Horia a devenit eroul povestirilor populare și simbolul renașterii Daciei“²⁰, menționează K. Marx referindu-se la lupta de eliberare socială și națională dusă cu eroism de către românii transilvăneni. Le-am arătat elevilor că clasicii marxism-leninismului s-au referit uneori în operele lor direct la istoria patriei noastre.

Pentru a ilustra executarea lui Gh. Doja am folosit tabloul *Executarea lui Gh. Doja, 1514*, întocmit după o cronică rimată din 1519 de la Alba-Iulia, arătînd elevilor că pictorul contemporan nu a reușit să redea cu talent artistic sfîrșitul lui Doja ; el n-a cunoscut perspectiva, dar a reușit să redea un adevăr : chinurile în care a murit Doja.

Folosirea documentelor la lecțiile de istorie, îmbinată cu explicația profesorului, va făuri la elevi o imagine vie a trecutului și va face să retrăiască timpul în care a fost dat acel document. Astfel, la lecția „Răscoala populară condusă de Horia, Cloșca și Crișan“, vorbind despre modul în care a fost executat Horia și Cloșca pe „Dealul Furcilor“ din Alba-Iulia, am făcut uz de documentul *Scrisoarea prof. Iosif Gabri* din Alba-Iulia, martor ocular al supliciului lui Horia și Cloșca, citindu-le elevilor fragmente din acel document, care se află în original în păstrarea Institutului „Bahtyaneum“ din Alba-Iulia, iar o traducere a lui în limba română se află la Muzeul regional din Alba-Iulia.

— Folosirea folclorului, și în special a folclorului local, contribuie la eficiența lecțiilor.

„Poporul a caracterizat profund în cîntecele sale, în poezia sa, în proverbele și zicătorile sale faptele importante, fenomenele și oamenii.

²⁰ K. M a r x, *Insemnări despre români*, Buc., Edit. Acad., 1964, p. 115.

Utilizarea folclorului mărește gradul de plasticitate al lecțiilor ; el contribuie la redarea culorii locale și dă un anumit farmec literar expunerii profesorului²¹.

Convinsă fiind de acest adevăr, am încercat la diferite lecții, de exemplu la lecția „Răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan“, vorbind elevilor despre desfășurarea răscoalei, să folosesc folclorul local care evocă figurile conducătorilor răscoalei :

*„Frunză verde măgheran,
Vine Horia și Crișan,
Horia vine de la Abrud
Unde-i aurul cel mult,
Cu pistoale aurite
Și de gloanțe ticșuite
Și cu-o lance sclipicioasă
De te iau fiori prin casă.
Unde trage lancea lui
Lasă urma focului,
Unde pușcă din pistoale
Rămîn curțile tot goale“.*

— Excursiile constituie un minunat mijloc de instruire și de educare. În activitatea mea profesională am încercat să folosesc excursia ca metodă de consolidare a cunoștințelor comunicate, de exemplu la lecția „România între anii 1917 și 1918“, la care, vorbindu-le elevilor despre unirea Transilvaniei cu România, după prezentarea actului de la 1 decembrie 1918, am vizitat cu elevii, în drum spre casă, platoul din fața Cetății Alba-Iulia, unde s-a ținut Adunarea Națională din 1 decembrie 1918, și „Sala Unirii“ din localitate.

Am încercat ca să folosesc excursia ca metodă de comunicare a cunoștințelor, și în acest caz, fără a fi expus în prealabil lecția, me-am deplasat cu elevii la locul excursiei, unde, pe baza explicațiilor mele și a materialului intuitiv folosit, elevii și-au însușit cunoștințele într-o formă vie și concretă. În genere, excursiile au fost urmate de discuții, în cadrul cărora s-a prelucrat materialul cules și s-au formulat concluziile corespunzătoare.

Fiecare din metodele sus-arătate includ procedee variate, în funcție de conținutul și de forma de organizare a lecțiilor. Alegerea metodelor și a procedeeelor metodice a fost determinată de conținutul lecției, de scopul ei instructiv-educativ și de particularitățile de vîrstă ale elevilor. În centrul preocupărilor mele privitoare la metodică lecțiilor este grija de a varia și împleti metodele și procedeele cele mai adecvate în vederea activizării elevilor la lecții, a dezvoltării interesului lor pentru studiul istoriei, a dobîndirii unor cunoștințe temeinice, a realizării educației patriotice și internaționaliste a elevilor.

²¹ C. Dinu, V. Popa, T. Scorpan și L. Gartenberg, *Metodica predării istoriei Patriei noastre în clasa a VII-a*, Buc., E.S.D.P., 1959, p. 161.

Lecția, forma de bază a împletirii cunoștințelor de istorie generală cu elemente de istorie locală

Forma de bază a procesului instructiv-educativ este lecția. În cadrul lecției, profesorul se străduiește să realizeze îmbinarea expunerii sistematice a cunoștințelor de istorie, însușirea lor de către elevi, precum și realizarea educației comuniste a elevilor.

Conținutul lecției de istorie este cuprins într-o formă sistematică și concisă în programa de învățămînt și dezvoltat în manualele școlare.

Pentru a ajuta elevul să-și însușească cunoștințele de istorie, să simtă trecutul de luptă al poporului, să-și formeze conștiința omului nou, cred că este indicat ca la lecții să se utilizeze materialul istoric local. Am căutat să folosesc în cadrul lecțiilor de istorie elemente de istorie locală ca material auxiliar în predarea istoriei antice, istoriei evului mediu, istoriei moderne și contemporane, istoriei României, în felul următor :

Istoria antică

Orînduirea comunei primitive a lăsat puternice urme pe teritoriul regiunii și al localității noastre. Unelte de muncă din piatră din paleolitic și neolitic — securi de luptă, vase, unelte de bronz și fier din epoca metalelor — se găsesc din abundență în special la Muzeul regional, ceea ce m-a determinat ca în repetate rînduri lecția cu subiectul „Orînduirea comunei primitive“ s-o țin la Muzeul regional, în sala orînduirii comunei primitive.

Concomitent cu expunerea conținutului lecției am făcut permanent uz de materialul intuitiv local existent, ceea ce a contribuit la însușirea temeinică a lecției.

Foarte puternice urme s-au păstrat pe teritoriul localității noastre din timpul orînduirii sclavagiste, atît din epoca dacică, cît și din epoca romană. Predarea lecțiilor privitoare la această orînduire socială am încheiat-o fie cu diafilmul *Din trecutul îndepărtat al omenirii*, fie printr-o lecție efectuată la Muzeul regional. În cursul acestei lecții am îmbogățit cuprinsul ei din manual cu elemente de istorie locală privitoare la vechiul Apulum, cu canabele romane, cu urme ale construcțiilor Coloniei Nova Apullensis și ale portului Partoș la Mureș, unde se încărcau sarea, lemnele și alte mărfuri pentru Imperiul roman. Colecția numismatică din Muzeul regional, explicată elevilor, a contribuit la însușirea mai temeinică a cunoștințelor referitoare la dezvoltarea economică a Daciei Romane, contribuind la o mai rapidă formare a noțiunii circulației mărfurilor și a monedei în Imperiul roman, iar materialele de încălzire centrală,

materialele de construcție, cărămizile cu inscripția Legiunea a XIII-a, Gemina, macheta băilor din Apulum etc., aflate la Muzeul regional, au contribuit la formarea unei reprezentări mai clare privitoare la stăpânirea romană în Dacia. Pe baza acestor dovezi istorice, elevii au putut ajunge la concluzia că romanii au contribuit la perfecționarea tehnicii, la dezvoltarea forțelor de producție și a culturii în Dacia. Dar acest progres a avut și laturi negative, intensificând exploatarea maselor, iar mare parte din bogățiile Daciei au luat drumul Romei.

La lecția „Înflorirea culturii romane în secolele I—II“, vorbindu-le elevilor despre arhitectura și sculptura romană, le-am atras atenția asupra numeroaselor coloane romane existente în galeriile Muzeului regional din localitate, pe lângă care elevii trec zilnic în drumul lor spre școală, precum și asupra statuii *Lupoanca cu Romulus și Remus*, existentă la Muzeul din localitate. La lecțiile despre religia și miturile vechilor greci, vorbindu-le elevilor despre mitologia greacă, le-am arătat că aceasta a constituit izvor de inspirație și pentru sculptorii cetății din Alba-Iulia. Astfel, la prima poartă de intrare în cetate, deasupra arcurilor laterale, se pot vedea scene mitologice, în dreapta lupta dintre Hercule și Anteu, în stânga Enea părăsind Troia împreună cu tatăl său Anchise.

Istoria evului mediu

Orînduirea feudală pe teritoriul localității și a regiunii noastre a lăsat însemnate urme istorice.

La lecțiile privitoare la migrațiunea popoarelor, folosind elemente de istorie locală, am arătat elevilor că timp de aproape un mileniu orașul nostru a avut soarta tuturor așezărilor urbane din Dacia Romană. Rînd pe rînd orașul a fost ruinat, devastat, incendiat de popoarele migratoare. Populația dacoromană supraviețuitoare vitregiilor vremii era redusă la condițiile unei vieți simple, întorcîndu-se la economie naturală, dar a rezistat greutăților. În acest fel subliniez continuitatea poporului nostru în Dacia, ideea formării poporului român pe întreg teritoriul României.

Prezența slavilor este atestată de numeroase așezări româno-slave descoperite la Alba-Iulia și împrejurimile sale (de exemplu, Ciugud-Alba). În secolele IX—X, Alba-Iulia devine probabil centrul unui voievodat româno-slav, Bălgrad. „Pe baza urmelor arheologice, putem presupune existența în Alba-Iulia, în secolele IX—X, a unui centru fortificat, probabil reședința unui voievodat. Din această epocă datează și numirea de Bălgrad (Cetatea Albă) ce se păstrează și azi în graiul poporului. De la acest toponimic derivă toate numirile ulterioare ale orașului: Alba-Iulia (în limba română), Weissenburg (limba

germană), Gyulafehervar (în limba maghiară), iar în secolul al XVIII-lea Alba-Carolina, sau Karlsburg, după numele împăratului Carol al VI-lea al Austriei²².

Migrațiunea ungarilor în secolul al IX-lea, pătrunderea lor în Transilvania de-a lungul secolelor X—XIII și cucerirea Transilvaniei de către feudații maghiari duc la formarea voievodatului Transilvania, la formarea comitatului Alba cu centrul Alba-Iulia (1177), care se va dezvolta treptat sub influență maghiară.

Pentru perioada înfloririi feudalismului, elementele de istorie locală folosite la lecții au dat posibilitatea elevilor să înțeleagă mai bine lupta de clasă în evul mediu, lupta împotriva expansiunii otomane, dezvoltarea culturii etc. Astfel, vorbindu-le elevilor despre mișcarea de eliberare a orașelor medievale, le-am arătat că și orașul nostru după 1278 a devenit proprietatea bisericii rom.-cat. din Alba-Iulia, exploatarea maselor s-a intensificat, iar lupta de clasă a luat proporții, determinând pătrunderea mulțimii în cetate, incendierea bisericii rom.-cat. și a clădirilor în care se cuibăreau exploatareii. „Situația se agravează și mai mult după anul 1278, când orașul devine proprietate episcopală, biserica fiind feudalul cel mai puternic al vremii²³. La lecția „Dezvoltarea orașelor și a comerțului“ am arătat elevilor că dezvoltarea orașelor medievale avea la bază activitatea meșteșugărească și negustorească a populației. Vorbindu-le despre bresle, le-am arătat elevilor că și în orașul nostru au existat asemenea organizații. De regulă, membrii unei bresle erau grupați pe aceeași stradă, după cum ne arată pînă azi numele unor străzi, ca: str. Zidarilor, str. Olarilor etc. Subliniind la acea lecție condițiile grele în care ucenicii și lucrătorii „furau“ meseria de la patronul exploatare, le-am arătat prin comparație condițiile făurite azi prin grija statului nostru democrat pentru cei ce vor să învețe o meserie. Chiar în clădirea școlii noastre funcționează o școală profesională, în care elevii sînt total întreținuți de stat prin asigurarea cazării, hranei, cărților, rechizitelor etc.

La lecția „Ungaria în secolele XII—XV“, vorbindu-le elevilor despre luptele de apărare antiotomană conduse de Ioan de Hunedoara, le-am arătat că la jumătatea secolului al XV-lea poporul român și maghiar, sub conducerea lui Ioan de Hunedoara, a apărut libertatea Europei împotriva cuceririi otomane. Importanța lui Ioan de Hunedoara ca luptător în fruntea maselor populare pentru independență a fost sintetizată în epitaful de pe mormîntul din Catedrala romano-catolică din Alba-Iulia: „S-a stins lumina lumii“.

La începutul lecției următoare, elevul Popa Ioan, originar din Sîntimbru-Alba, a solicitat unele lămuriri în legătură cu spusele bătrînilor din acel sat, că Ioan de Hunedoara ar fi purtat lupte cu turcii și la Sîntimbru. La această sesizare am dat lămuririle necesare, arătîndu-le elevilor că Ioan de Hunedoara, în calitate de voievod al Transilvaniei, a răspuns atacurilor turcești împotriva

²² I. Berciu și Gh. Anghel, *Alba-Iulia, mic îndreptar turistic*, Buc., Edit. Meridiane, 1965, p. 9—10.

²³ Al. Popa și I. Berciu, *Cetatea Alba-Iulia*, Buc., Edit. „Meridiane“, 1962, p. 12.

Transilvaniei la Sîntimbru (1442), și apoi înfrîngîndu-i la Poarta de Fier a Transilvaniei (1442). De asemenea, le-am arătat că biserica veche din Sîntimbru este ctitoria lui Ioan de Hunedoara.

La lecția „Cehia în secolele XII—XV”, vorbindu-le elevilor despre războaiele husite și influența lor asupra răscoalei de la Bobîlna (1437), le-am arătat că răzvrătirile locale care au premers acestei răscoale au luat mari proporții și pe moșiile episcopului Gh. Lepeș din Alba-Iulia, constituind adevărate scînteii pentru marea răscoală țărănească din primăvara anului 1437. Ca material documentar am folosit citate din lucrarea *Bobîlna* de St. Pascu.

Perioada descompunerii orînduirii feudale s-a afirmat în trecutul orașului Alba-Iulia, ca și în istoria Transilvaniei. În lecțiile „Umanismul și renașterea artei”, vorbindu-le elevilor despre Renaștere, am reliefat că aceasta a fost „perioada de tranziție, în cursul căreia structura societății se modifică prin formarea burgheziei și a proletariatului și prin emanciparea țărănimii; situația politică se schimbă prin apariția statelor naționale, iar cultura se laicizează, atît prin scopul pe care și-l propune, cît și prin elementele care o reprezintă. În opoziție cu aspectul și concepția vieții medievale, un nou ideal de viață, mai liber și mai rațional, se afirmă, înrudit cu concepția vieții antice și întemeiat pe încredere în natura omenească și în puterea rațiunii”²⁴, perioadă pe care F. Engels a apreciat-o ca „cea mai mare răsturnare progresistă din cîte cunoscuse pînă atunci omenirea, o operă care avea nevoie de titani și care a generat titani, titani ai gîndirii, ai pasiunii și ai caracterului, ai multilateralității și ai erudiției”²⁵. Le-am arătat elevilor că ecoul renașterii artei a pătruns și în țările române. În Alba-Iulia această influență este materializată în numeroase construcții, bunăoară Catedrala romano-catolică, ale cărei începuturi în stil romanic datează încă din secolul al XII-lea. În secolul al XV-lea, în timpul lui Ioan de Hunedoara, clădirea a fost transformată într-o biserică de stil gotic, iar în secolul al XVI-lea au pătruns elemente ale Renașterii, care se reflectă în folosirea stilului Renașterii și a stilului baroc în această construcție monumentală.

În ziua cînd a fost predată această lecție, în drum spre casă, ne-am oprit cu elevii la Catedrala romano-catolică din localitate, unde ei au putut vedea succesiunea celor patru stiluri arhitectonice (romanice, gotice, Renaștere și baroc), urme de frescă, vitralii, basorelieful, statui etc., care reflectă arta acelor vremi. Nu am pierdut din vedere să arăt elevilor și caracterul reacționar al acestei instituții.

La lecțiile privitoare la „Reformele religioase și contrareforma”, le-am arătat elevilor că ecoul acestora s-a simțit și în Transilvania, unde lutheranismul a fost adoptat de sași și calvinismul de unguri. Atît sașii, cît și ungurii au căutat să atragă la Reformă și pe românii ortodocși, tipărind primele cărți în limba română, printre care și *Catehismul calvinesc* (Alba-Iulia, 1540). Calvinii au tipărit culegerea de texte religioase cunoscută sub numele de *Palia de la Orăștie* (1582), al cărei original se află în Biblioteca „Bathyanum” din Alba-Iulia.

²⁴ Andrei Oțetea, *Renașterea*, Buc., Edit. științifică, 1964, p. 441.

²⁵ F. Engels, *Dialectica naturii*, ed. 3, Buc., Edit. politică, 1966, p. 12.

Aceste încercări, de altfel nereușite, au avut un rezultat important pe tărîm cultural, căci ele au contribuit la tipărirea primelor cărți în limba română.

În cadrul lecțiilor „Țările române în secolul al XVI-lea și prima jumătate a secolului al XVII-lea”, vorbindu-le elevilor despre „Războiul țărănesc condus de Gh. Doja”, le-am arătat că, sub influența valului de răscoală care au cuprins Transilvania, minerii și oamenii săraci din Munții Apuseni și din Alba-Iulia s-au alăturat țăranilor români și unguri răzvrățiți, iar după martiriul lui Gh. Doja rămășițe ale trupului său sfîrtecat au fost atîrnate în cuie la poarta cetății din Alba-Iulia ca să îngrozească țărănimea. O reproducere a *Tripartitului lui Verböczi*, scris în 1517 cu „sînge de iobag”, se află și astăzi în Muzeul regional din Alba-Iulia, iar tabloul execuției sale e cuprins în Cronica rimată din Alba-Iulia din 1519.

La lecția „Țările române în timpul lui Mihai Viteazul”, vorbindu-le elevilor despre unirea țărilor române în timpul lui Mihai Viteazul, le-am arătat că la 1 noiembrie 1599, după victoria de la Șelimbăr, a avut loc intrarea victorioasă a lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia prin poarta vestică a fostei cetăți medievale, voievodul fiind primit în palatul principilor Transilvaniei (clădirile ocupate azi de Episcopia romano-catolică din localitate). În această clădire a fost convocată dieta Transilvaniei, care l-a proclamat pe Mihai-vodă, voievod al Transilvaniei.

Anul revoluționar 1848 a zguduit întreaga Europă și s-a resimțit profund și în Transilvania. Mișcările premergătoare revoluțiilor din țările române s-au resimțit în special în munții Apuseni, unde luptătoarea maghiară Ecaterina Varga a îndemnat pe moși să spulbere nedreptățile cu forța. La lecția respectivă, vorbindu-le elevilor despre sfîrșitul acestei luptătoare, le-am arătat că ea a fost prinsă prin viclenie și predată autorităților imperiale, care au aruncat-o în temnița cetății din Alba-Iulia.

Istoria modernă și contemporană

În perioada modernă și contemporană, orașul Alba-Iulia a fost centrul unor importante evenimente istorice, care în cadrul lecțiilor de istorie au fost ilustrate cu prisosință. Astfel la lecția „Revoluția burghezo-democratică din Transilvania din 1848” s-a împletit conținutul lecției cu elemente de istorie locală, arătîndu-se că „Alba-Iulia a fost teatrul unor lupte în revoluția din 1848—1849, cînd generalul Bem a ținut 5 luni orașul sub asediu, iar în octombrie 1848 Avram Iancu se afla cu tabăra la Alba-Iulia în fața cetății”²⁶. Vorbindu-le elevilor despre personalitatea lui Avram Iancu, le-am amintit că

²⁶ Octavian Floca, *Regiunea Hunedoara, Ghid turistic*, Deva, 1957, p. 467.

matricola sa școlară, din care se constată că a fost un elev eminent, se află la Biblioteca „Bathyanum” din Alba-Iulia. După înăbușirea acestei revoluții, Avram Iancu își arată în repetate rânduri ostilitatea față de curtea imperială de la Viena, cultivând mai departe printre moți spiritul de revoltă. Temându-se de o nouă răscoală, autoritățile habsburgice l-au urmărit și l-au aruncat în 1851 în închisoarea din Alba-Iulia. Dar, sub presiunea maselor, Avram Iancu a fost eliberat. El și-a continuat activitatea printre moți, întretinând credința că „revoluția încă nu s-a terminat”.

La lecția „Unificarea Germaniei”, vorbindu-le elevilor despre etapele unificării Germaniei, despre războiul cu Austria, le-am arătat legătura dintre acest război și monumentul Custozza din Alba-Iulia, pe lângă care elevii trec zilnic în drumul lor spre școală. Monumentul Custozza a fost ridicat în amintirea soldaților și ofițerilor români, maghiari și sași din Regimentul 30 infanterie din Alba-Iulia căzuți în anul 1866 în lupta de la Custozza dintre italienii aliați cu Prusia și austrieci pentru stăpânirea Veneției. Pe plăcile de marmoră ale monumentului Custozza se înșiruie nume de ofițeri și soldați căzuți în luptă pentru o cauză cu totul străină aspirațiilor lor.

Lecțiile de istorie a patriei oferă largi posibilități de folosire a elementelor de istorie locală. Astfel, la lecția „Dezvoltarea Transilvaniei între 1849 și 1900”, vorbindu-le elevilor despre lupta împotriva aspirării naționale, le-am arătat că un moment important al acestei lupte a fost întocmirea în 1892 a unui *Memorandum*, în care erau expuse persecuțiile ce se făceau românilor și care a fost înaintat curții imperiale de la Viena. Autorii *Memorandumului* au fost judecați și condamnați, iar pentru a potoli reacțiunea maselor, împăratul i-a grațiat pe memorandiști. Unul dintre memorandiștii de bază a fost Rubin Patiția, originar din Alba-Iulia. Pe casa în care a locuit Rubin Patiția din Alba-Iulia, str. Trandafirilor nr. 14, se află placa comemorativă a cunoscutului luptător memorandist.

La lecția „Sfârșitul primului război mondial”, vorbindu-le elevilor despre capitularea aliaților Germaniei, despre destrămarea monarhiei austro-ungare, am reliefat un moment important al luptei de eliberare a Transilvaniei, Marea Adunare Populară, care a avut loc la Alba-Iulia la 1 decembrie 1918 și care a hotărât ca Transilvania să se unească cu România. În lecțiile de istorie a patriei, actului istoric de la 1 decembrie 1918 i s-a dat atenția corespunzătoare. După ce elevii au primit explicațiile asupra lucrărilor adunării naționale din Alba-Iulia de la 1 decembrie 1918, la sfârșitul cursurilor din acea zi, în drum spre casă, elevii au fost conduși la locul de ținere a adunării și apoi au vizitat „Sala Unirii”, unde au văzut prețioase materiale în legătură cu acest eveniment (de exemplu, cele 6 tomuri, legate în piele tricolor, cuprinzând adeziunile scrise ale poporului român din Transilvania pentru unirea cu România). Astfel elevii și-au fixat mai bine cunoștințele privitoare la încheierea procesului de formare a statului național român, iar latura educativă a lecției a fost realizată prin cultivarea sentimentului patriotic.

La lecția „Creșterea avântului revoluționar în România după primul război mondial”, le-am arătat elevilor că anii 1918—1921 sînt și pentru mun-

ctorimea din Transilvania ani de avînt revoluționar, de mari frămîntări și lupte sociale. Importante acțiuni au avut loc și în rîndurile armatei. Astfel în 1919 izbucnește o răscoală a Regimentului de infanterie din Alba-Iulia. În urma grevei generale din 1920, lupta ideologică și politică din cadrul partidului socialist, care avea o organizație și în Alba-Iulia, se întetește. La 8 mai 1921 s-a ținut Congresul de constituire a P.C.R., la care au luat parte și delegați ai organizației socialiste din Alba-Iulia.

La lecția „România în perioada pregătirii celui de-al II-lea război mondial“, vorbindu-le elevilor despre Dictatul de la Viena, le-am arătat că poporul a reacționat împotriva nedreptei hotărîri de la Viena. În cuprinsul țării s-au ținut numeroase adunări de protest. O asemenea adunare s-a convocat și la Alba-Iulia, dar a fost împiedicată de reacțiune de a fi ținută, îndemnînd populația să se abțină de la orice manifestații.

Partea finală a istoriei patriei, după 23 August 1944 oferă largi posibilități de folosire la lecții a elementelor de istorie locală.

Lecțiile privitoare la reforma agrară din 1945, naționalizarea principalelor mijloace de producție de la 11 iunie 1948, planul de electrificare, cooperativizarea agriculturii, planificarea economiei naționale etc., le-am împlinit cu date locale, concrete, apropiate elevilor, culese din ziarul regional „Drumul socialismului“, spre a arăta cît mai concret avîntul economic al țării noastre în anii puterii populare și modul în care Directivele partidului au fost traduse în faptă în localitatea noastră. Iată cîteva exemple :

La lecția „Participarea României la războiul antihitlerist“ vorbindu-le elevilor despre participarea armatei române la luptele de pe teritoriul Ungariei și Cehoslovaciei, le-am arătat eroismul sold. pont. Eftimie Croitoru de la o unitate din Alba-Iulia (menționat și în manualul lor de istorie), care cu prețul vieții sale a distrus mina plutitoare care ar fi prefăcut în tîndări podul de pe Tisa și ar fi provocat moartea ostașilor care îl treceau, stînjinînd totodată urmărirea armatelor fasciste. Prin jertfa sa, „Eroul de la Tiszalök“ a salvat de la moarte pe tovarășii săi de luptă, contribuind la înfrîngerea fascismului.

La lecția „Lupta pentru consolidarea puterii democrat-populare în România“, vorbindu-le elevilor despre înfăptuirea reformei agrare democratice, le-am arătat lupta pentru înfăptuirea acestei reforme în Alba-Iulia și în împrejurimi, unde țărănimea, ajutată de clasa muncitoare, a trecut la ocuparea moșiilor exploatatorilor și le-am citat fragmente din romanul lui I. Lăncrănjan, *Cordovanii*, recomandîndu-le să citească această operă inspirată din frămîntările economice, sociale și politice din Oarda (comună situată la 3 km de Alba-Iulia) și împrejurimile sale.

La lecția „Consolidarea regimului democrat-popular“, vorbindu-le elevilor despre situația economică a României la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, am ilustrat-o cu exemple concrete din Alba-Iulia, iar lupta pentru democratizarea țării am împlinit-o cu date locale, arătînd îndepărtarea din funcțiile publice a elementelor reacționare.

La lecția „Construirea socialismului în patria noastră“, vorbindu-le elevilor despre actul revoluționar de la 11 iunie 1948, le-am arătat că și în Alba-

Iulia principalele întreprinderi (de exemplu Fabrica de spirt, Fabrica de încălțăminte, întreprinderea de morărit etc.), întreprinderi realizate prin exploatarea oamenilor muncii, au fost naționalizate, și astăzi, datorită politicii de industrializare socialistă, s-au dezvoltat mult, folosind la ridicarea bunăstării întregului popor.

„Călăuzindu-se după învățătura marxist-leninistă, pornind de la realitățile țării noastre și sprijinindu-se pe forțele poporului român, partidul comunist a pus în centrul politicii sale industrializarea țării ca bază a progresului economiei și culturii, ridicării nivelului de viață al poporului, dezvoltării multilaterale a societății, asigurării independenței și suveranității naționale.

Eforturile depuse de poporul român în vederea industrializării socialiste a țării s-au concretizat în realizări de importanță istorică. Industria a fost înzestrată la un înalt nivel tehnic, devenind capabilă să valorifice bogatele resurse naturale ale țării. Structura industrială a țării s-a schimbat radical; datorită dezvoltării sale accelerate, industria grea asigură în proporții largi echiparea cu utilaje și instalații a întreprinderilor, mecanizarea și chimizarea agriculturii, dotarea transporturilor, creșterea producției și modernizarea industriei bunurilor de consum. În prezent, volumul total al producției industriale este de 10 ori mai mare decât în 1938”²⁷. În cadrul acestor realizări, și Alba-Iulia și-a adus partea sa de contribuție. Astfel s-a înfăptuit electrificarea aproape în întregime a raionului Alba — construirea de șosele asfaltate, reutilizarea întreprinderilor existente pe baza mecanizării (de exemplu fabrica „Ardeleana”) și a automatizării (de exemplu întreprinderea de morărit), construirea de noi întreprinderi (de exemplu Combinatul ceramic) etc.

Transformarea socialistă a agriculturii în țara noastră a fost ilustrată la lecții cu date luate din raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu prezentat la Congresul al IX-lea al P.C.R., corelate cu date locale luate de la C.A.P. „Unirea” din Alba-Iulia, unde unii dintre părinții elevilor sînt fruntași în muncă.

La lecția „Dezvoltarea învățămîntului, științei și culturii în anii puterii populare”, pornind de la afirmația tovarășului Nicolae Ceaușescu exprimată la Congresul al IX-lea al P.C.R. că „școala, principalul izvor de cultură și factor de civilizație, va cuprinde în țara noastră în următorii 5 ani aproape un sfert din populație”, am folosit date locale stăruiind asupra comparației dintre datele actuale și cele dinainte de 23 August 1944. În acest scop am folosit unele exemple luate din viața școlii noastre, de exemplu: numărul absolvenților liceului nostru în 1933 era 12; în 1943 era 23; în 1954 era 124; în 1964 era 159²⁸. „Școala noastră va deveni tot mai cuprinzătoare, oferind tinerilor largi posibilități de învățătură, în funcție de aptitudinile și dorințele lor, de cerințele economiei și culturii noastre socialiste în plin avînt”²⁹.

²⁷ Nicolae Ceaușescu, *Partidul Comunist Român, continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, p. 60—61.

²⁸ Arhiva liceului „Horia, Cloșca și Crișan”, Alba-Iulia.

²⁹ Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, p. 62.

Am urmărit ca prin folosirea elementelor de istorie locală în cadrul lecțiilor, fără să supraîncarc pe elevi, să mă sprijin pe aceste date pentru a ușura însușirea conținutului lecțiilor de către elevi concomitent cu educarea lor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului proletar.

Însușirea elementelor de istorie locală prin activitatea extrașcolară

Alături de lecție, care este forma principală de organizare a procesului de învățământ, în practica muncii instructiv-educative se folosesc și activități extrașcolare. Dacă în cadrul lecțiilor nu s-au putut folosi decât elemente izolate de istorie locală, în activitatea extrașcolară materialul local poate fi utilizat chiar sub forma unei istorii a localității.

Activitatea extrașcolară oferă variate posibilități de însușire a elementelor de istorie locală. Prin excursii și vizite la muzee, prin strângerea de obiecte istorice, prin vizitarea expozițiilor, prin organizarea serbărilor școlare cu caracter istoric etc., elevii își îmbogățesc cunoștințele și și dezvoltă sentimentele.

Urmînd experiența cadrelor didactice fruntașe, am dat toată atenția excursiilor și vizitelor la muzee. Dar, pentru ca acestea să și atingă țelul, este necesară buna lor efectuare prin pregătirea și desfășurarea lor, preluorarea materialului cules și formularea concluziilor.

Asemenea excursii și vizite am organizat în localitate pentru cunoașterea cetății și a monumentelor istorice din incinta ei, pentru cunoașterea celor două muzee locale (Muzeul regional și Muzeul „Bathyaneum”), pentru cunoașterea realizărilor în opera de construire a socialismului (de exemplu Întreprinderea de morărit, Fabrica „Ardeleana”, Atelierele centrale, Combinatul ceramic, S.M.T., C.A.P. „Unirea” etc.). Elevii erau îndrumați să noteze în caiet ceea ce li se arată cu prilejul excursiilor și vizitelor, iar apoi materialul cules era prelucrat și se formulau concluziile pentru consolidarea cunoștințelor lor, pentru a le putea aplica la lecții, la lucrări scrise etc.

Am efectuat cu elevii numeroase excursii și vizite în localitate și împrejurimi, am organizat 6 excursii mari cu circuit prin țară (de exemplu circuitul ultimei excursii organizate de mine a fost Alba-Iulia — Cluj — Vatra Dornei — Suceava — Rădăuți — Putna — Sucevița — Iași — Mircești — Piatra Neamț — Cheile Bicazului — Hidrocentrala „V. I. Lenin” — Humulești — Cetatea Neamțului — Agapia — Văratec — Mănăstirea Neamț — Mărășești — Galați — Brăila — litoralul Mării Negre — București — Craiova — Orșova — Ada Kaleh — Porțile de Fier — Băile Herculane — Reșița — Sarmizegetusa — Hunedoara — Alba-Iulia, excursie efectuată cu tren, autobuz și vapor în interval de 24 zile, cu un efectiv de 72 de eleve și profesori).

În anii puterii populare s-au efectuat în localitate (la Lumea Nouă, Dealul Furcilor) și în împrejurimi (la Tileac-Drîmbar, Piatra Craivei) săpături arheologice și s-au executat lucrări parțiale de restaurare a cetății din Alba-Iulia. Împreună cu elevii am vizitat șantierele arheologice și elevii și-au putut consolida cunoștințele privitoare la legătura arheologiei cu istoria, importanța izvoarelor istoriei etc.

Un mijloc important de transmitere a cunoștințelor de istorie locală îl constituie stația de radioficare, în cadrul căreia am organizat emisiunea „Tribuna pedagogului“, cuprinzând și subiecte de istorie locală (de exemplu, la 28 februarie 1965, emisiunea „180 de ani de la executarea conducătorilor răscoalei populare din 1785 și Alba-Iulia“.

O altă cale de educare patriotică a elevilor prin cunoașterea materialului local o constituie manifestările cu caracter cultural. Astfel elevii au auzit conferințe ținute în oraș, ca „Industria regiunii Hunedoara în anii regimului democrat-popular“, „Răscoala populară din Transilvania din 1784“ etc., aflînd pe această cale lucruri noi și interesante pe care le-au discutat apoi în clasă.

Și prin concursuri școlare se pot însuși elemente de istorie locală și se pot cultiva sentimente patriotice. Între acestea pot cita concursul „Drumeții veseli“ pe tema „Răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan“, desfășurată între elevii școlii noastre și cei de la liceul din Brad, sau concursul „Cine știe câștigă“, inspirat din trecutul orașului cu tema „Mihai Viteazul și Alba-Iulia“, care a fost și radiodifuzat.

Rezultate prețioase în educarea patriotică a elevilor s-au obținut și prin organizarea unor întîlniri cu luptătorii din ilegalitate, cu activiștii de partid, cu fruntașii în producție. Astfel întîlnirea cu Ștefan Tripșa, Erou al Muncii Socialiste, fost elev al școlii noastre, a trezit mult interes în rîndul elevilor.

Am vizitat cu elevii expozițiile locale, organizate prin grija organelor locale de partid și de stat. Expozițiile vizitate au oferit prețioase exponate în legătură cu realizările din anii puterii populare ale diferitelor unități din localitate și din raion. Notele explicative, statisticile comparative, graficele care însoțeau exponatele etc. constituiau argumente grăitoare pentru cunoașterea ținutului local și contribuția lui la înflorirea Patriei noastre socialiste.

În fiecare an la 28 februarie are loc serbarea comemorativă închinată lui Horia, Cloșca și Crișan. Cu acest prilej se organizează serbări cu conținut istoric, serbări la care participă elevii școlii și publicul din oraș. Prezentarea programului serbărilor este precedată de un pelerinaj la celula lui Horia, Obeliscul H.C.C., Dealul Furcilor, unde în ultimii ani s-a ridicat de către școală un monument închinat lui Horia, Cloșca și Crișan. Aici elevii depun coroane, flori, trăind profunde momente afective care își aduc contribuția la dezvoltarea sentimentului de dragoste de patrie.

Îngrijirea monumentelor istorice închinată lui Horia, Cloșca și Crișan este asigurată prin strădania elevilor.

În fiecare an, o dată cu desprîmăvărarea, echipe de elevi se deplasează la monumentele istorice și, sub conducerea profesorilor, efectuează lucrări de

bună întreținere a acestora. În acest fel elevii sînt obișnuiți să dea viață sentimentelor lor patriotice.

Îngrijirea mormintelor eroilor români și sovietici din localitate se asigură de asemenea prin grija elevilor. În fiecare an, în preajma Zilei eroilor, echipe de elevi din școala noastră, sub conducerea profesorilor, se deplasează la Cimitirul militar din localitate, îngrijesc de mormintele celor căzuți pentru eliberarea patriei noastre de sub jugul fascist, iar la festivitatea ce se organizează în ziua eroilor, la Monumentul ostașilor sovietici din Piața Eroilor și la cimitirul militar, elevii depun coroane și flori.

Elevii, și în special cei din ultimele clase, care manifestă preocupări deosebite pentru studiul istoriei, în timpul lor liber, și îndeosebi în timpul vacanțelor școlare, sînt antrenați împreună cu unii profesori în diferite activități la Muzeul regional din localitate (de exemplu ghizi pentru vizitatori), ceea ce le oferă posibilitatea îmbogățirii și consolidării cunoștințelor de istorie. Din rândurile acestor elevi mai mulți s-au îndreptat spre facultățile de istorie.

Pornit de la un nucleu restrîns de elevi preocupați de studiul istoriei, a luat ființă cercul de elevi, care-și desfășoară activitatea pe baza planului de lucru, întocmit de către colectivul de conducere în colaborare cu membrii cercului și aprobat de direcția școlii. În programul de activitate a cercului se includ și probleme de istorie locală, care dau posibilitatea valorificării elementelor de istorie locală pentru realizarea educației patriotice și internaționaliste a elevilor.

Lecturile elevilor în afară de clasă, indicate la diferite lecții de istorie, se efectuează de către elevi și cu diferite prilejuri se discută conținutul lor. De exemplu, înfăptuirea reformei agrare din 1945 în Alba-Iulia și în împrejurimi a fost discutată în strînsă legătură cu romanul *Cordovanii* de I. Lăncrănjan.

În concluzie, diferitele forme ale activității extrașcolare desfășurate în strînsă legătură cu elementele de istorie locală își aduc contribuția la adîncirea cunoștințelor de istorie, lărgesc orizontul politic-social al elevilor și constituie un puternic mijloc de educație comunistă a elevilor.

La începutul activității mele profesionale, modesta mea experiență pedagogică, cît și cunoașterea în insuficientă măsură a istoricului Albei-Iulii și a împrejurimilor sale m-au determinat să nu valorific elementele de istorie locală în cadrul lecțiilor de istorie. Rezultatul acestei scăpări s-a resimțit imediat în pregătirea elevilor. Unitatea dintre teorie și practică era amenințată. Treptat mi-am dat seama de acest neajuns din activitatea mea și a apărut preocuparea de a-l lichida.

Dar, aprofundînd cunoștințele referitoare la tezaurul istoric cuprins în orașul Alba-Iulia și în împrejurimile sale, la un moment dat am făcut excese în folosirea elementelor de istorie locală la lecții și am simțit că lunec pe panta patriotismului local și a supraîncărcării elevilor. După experiența cîștigată treptat am ajuns la realizarea unei echilibrări care a dus la următoarele concluzii :

Folosirea justă a elementelor de istorie locală a îmbogățit conținutul și forma de organizare a lecțiilor de istorie, aducând o variație mai mare atât în activitatea profesorului, cât și în cea a elevilor.

Un alt rezultat pozitiv al folosirii elementelor de istorie locală la lecții și în activitatea extrașcolară cu elevii a fost reala îmbunătățire a pregătirii elevilor. Cultivându-li-se elevilor interesul pentru cunoașterea istoriei locale, prin aceasta s-a contribuit la dezvoltarea interesului pentru însușirea cunoștințelor de istorie generală.

Folosirea justă a elementelor de istorie locală la lecții și în activitatea extrașcolară a contribuit la cultivarea sentimentelor, convingerilor, atitudinilor patriotice și internaționaliste, a conștiinței patriotice manifestate în comportarea patriotică a elevilor.

Pentru ca elementele de istorie locală să fie folosite cu succes la lecțiile de istorie și în activitatea extrașcolară a elevilor în vederea realizării educației patriotice și internaționaliste, este indicat să se respecte următoarele propuneri :

— însușirea de către profesor a unei juste orientări fundamentată pe concepția marxist-leninistă asupra patriotismului și internaționalismului proletar pentru realizarea educației elevilor în spiritul acestei concepții. „Un pedagog care nu este pătruns de acest sentiment, care nu vibrează în toate fibrele ființei lui atunci când este vorba de Patria noastră, care nu este hotărât să consacre Patriei toată viața lui nu va putea nici o dată să educe pe alții cu adevărat. Munca lui va fi îmbăcșită de formalism, de neadevăr și-l va lipsi toată viața de satisfacția pe care o dă omului datorită împlinirii”³⁰ ;

— fiecare profesor de istorie trebuie să cunoască bine istoricul localității și regiunii unde se află școala la care predă. El trebuie să cunoască monumentele istorice, muzeele, arhivele, scrierile etc. care se referă la acea localitate sau regiune. Cunoscând bine materialul istoric local, profesorul trebuie să fie mereu preocupat de grija de a-l folosi la lecțiile de istorie, de a-l folosi cu deosebit discernământ pentru a contribui la educația patriotică și internaționalistă a elevilor. Posibilitățile metodice de folosire a elementelor de istorie locală să fie bine stăpânite de profesor pe baza pregătirii lui pedagogice ;

— în selecționarea materialului istoric local, profesorul trebuie să se ghideze după programa școlară, manualul de istorie, alegând acele exemple din istoria locală care ilustrează evenimentele de seamă, momentele principale ale procesului istoric, spre a nu aluneca pe panta supraîncărcării ;

— prezentarea evenimentelor istorice în legătură cu elementele de istorie locală trezește emoții, sentimente de dragoste și admirație față de trecutul glorios al poporului, ură neîmpăcată față de dușmanii lui, atașament față de clasa muncitoare și de partidul ei, admirație față de eforturile depuse de oamenii muncii pentru construirea socialismului, iar acestea contribuie la transformarea sentimentelor patriotice în convingeri și comportări patriotice.

³⁰ Ion Dragu, *op. cit.*, p. 64.